

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

KADIN VE HUKUK

DİNİ NİKÂHLI BİRLİKTELİKLERDE KADININ HAKLARI: AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ŞERİFE YİĞİT/TÜRKİYE DAVASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Tülay DEMİR[□]
Gamze KÜÇÜKOBA[□]

Bireyler, inançları ve hayat tarzları doğrultusunda dini, kültürel veya geleneksel evlilik biçimlerini tercih edebilirler. Gayri resmi evlilik olarak adlandırılan bu durumda çiftler sosyal çevrelerince “eş” olarak kabul edilir, birliktelikleri “aile yaşamı” çerçevesinde değerlendirilir. Ancak evlilik, sadece toplumsal açıdan değil, hukuki ve mali açıdan birtakım hak ve yükümlülükleri de beraberinde getiren bir kurumdur. Türk hukuk sisteminde geçerli olan evlilik biçimi, Medeni Kanun hükümlerine uygun şekilde gerçekleştirilen resmi nikâhli evliliklerdir. Bunun dışında dini veya kültürel herhangi bir sebeple gerçekleştirilen evliliklerin hukuki dayanağı yoktur. Resmi nikâh yerine dini nikâhını tercih eden kadın ve erkek, evlilikten doğan hak ve yükümlülüklerini ancak İslam hukuku çerçevesinde kazanır.

Dini nikâhın yasal geçerliliğinin olmaması, resmi nikâhli kadın ile dini nikâhli kadın arasında birtakım farklı sonuçlar doğurur. Dini nikâhli kadınların birlikteliklerinden doğan çocukların nüfus kaydına geçirilmesi, dul ve yetim aylığı bağlanması, eşin vefat etmesi halinde miras hakkı gibi talepleri eşitlik ilkesinin ihlali iddiasıyla sıklıkla dava konusu olmuştur. Dini nikâhli birlikteliklerde kadının tazminat hakkının ele alındığı bu çalışmada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2010 yılında karara bağladığı *Şerife Yiğit/Türkiye* davası üzerinde durulmuştur. AİHM dini nikâhli kadının, eşinin vefatı üzerine dul ve yetim aylığı bağlanması talebinin reddedilmesinde ayrımcılık yapılmadığına karar vermiş, ancak bu birlikteliğin “aile yaşamı” olduğunu kabul etmiştir. Avrupa’da bazı ülkelerde nikâhsız birliktelikler yasal statüye bağlanmış durumdayken, Türkiye’de böyle bir düzenleme olmadığından AİHM, Türkiye’de çok eşliliğin kaldırılması ve laiklik ilkesinin gerekliliğini de hatırlatarak, konuyla ilgili Türkiye’ye takdir yetkisi bırakmıştır.

Gayri resmi evliliklerin kadının korunması bakımından resmi nikâhli evlilikler ile aynı sonuçları doğurmasını ayrımcılık ve özel yaşama saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendiren görüşler mevcuttur. Şüphesiz ki, yetişkinlerin hayat görüşleri ve inançları doğrultusunda istedikleri biçimde ilişki kurma ve yaşama hakları vardır. Ancak dini nikâh söz konusu olduğunda, bu durum kadın aleyhine sonuçlar

□ Artvin Çoruh Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Araştırma Görevlisi (tulaydemir@artvin.edu.tr)

□ Artvin Çoruh Üniversitesi İşletme Bölümü Araştırma Görevlisi (gamzekucukoba@artvin.edu.tr)

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

doğurmaktadır. Yapılan araştırmalar, bireylerin eğitim seviyesi ve yaşı arttıkça dini nikâh oranının azaldığını göstermektedir. Ayrıca, dini nikâhın erkekler açısından çoğunlukla evliliğin getirdiği mali yükümlülükten kaçma veya reşit olmayan kız çocuklarıyla evlenme amacıyla yapıldığının gözden kaçırılmaması gerekir. Bu bağlamda, çalışmada dini nikâhlı birlikteliklerde eşlerin resmi nikâh ile kazanılan haklardan yararlanamamasından doğan sonuçlar AİHM ve Yargıtay içtihatları ile birlikte tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dini Nikâh, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Resmi Nikâh, Ayrımcılık, Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Gösterilmesi Hakkı.